

2(8)/2013



ЕКОНОМІКА МЕНЕДЖМЕНТ БІЗНЕС

Державний університет телекомунікацій

**ЕКОНОМІКА
МЕНЕДЖМЕНТ
БІЗНЕС**

Державний університет телекомунікацій

ЕКОНОМІКА МЕНЕДЖМЕНТ БІЗНЕС

2(8) / 2013



Україна, 03110, Київ,
вул. Солом'янська, 7

тел. 380 (44) 249-29-19
E-mail: emb@e-mail.ua
nnigt@duikt.edu.ua

Засновник: Державний університет телекомунікацій
Збірник наукових праць зареєстрований в Міністерстві юстиції України 10.02.2010 р.
Свідоцтво КВ № 16476- 4948р

Редакційна колегія:

Головний редактор - І.Ю. ШВЕЦЬ
Заступник головного редактора - В.В. ЖЕБКА
Відповідальний секретар - Н.В. ОВСЯННІКОВА

Члени редакційної колегії:

Л.Н. Беркман, С.М. Боняр, Т.Л. Вальчук, М.А. Дудченко, П.С. Єщенко,
В.М. Загорулько, Л.О. Мармуль, В.Б. Толубко, В.М. Тупкало, Г.Ю. Кучерук,
В.М. Орлов, Г.К. Яловий.

*Рекомендовано до друку Вченою радою Державного університету
телекомунікацій (протокол №6 від 25 грудня 2013 р.)*

*Статті, опубліковані у збірнику, зараховуються як фахові з економічних наук
(підстава: постанова президії ВАК України від 30.03.2011р. № 1 – 5 /3).*

Адреса редакції:
Україна, 03110, Київ, вул. Солом'янська, 7, Державний
університет телекомунікацій,
редакція збірника наукових праць "Економіка. Менеджмент. Бізнес"
Тел. 380 (44) 248 86 01, 380 (44) 520-13-01

Видавництво ДУТ
03110, Київ, вул. Солом'янська, 7.
Надруковано видавництвом ПП «ППНВ»
м. Київ, вул. Пшенична, 2, оф.503; тел.: (044) 495-01-54.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
Серія ДК №1812 від 26.05.2004 р.

Зміст

<i>Дудченко М.А.</i> ПРОБЛЕМИ, УМОВИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ УКРАЇНИ НА МІЖНАРОДНИХ РИНКАХ.....	5
<i>Жебка В.В., Новикова І.В.</i> ВПРОВАДЖЕННЯ МОНІТОРИНГУ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ	10
<i>Капелюшина Т.В.</i> АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПОСЛУГ ФІКСОВАНОГО ЗВ'ЯЗКУ В УКРАЇНІ.....	18
<i>Алдошина Н.О.</i> ВПЛИВ РЕГУЛЯТОРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НКРЗІ НА ЕКОНОМІКО- ПРАВОВІ ПРОЦЕСИ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ.....	24
<i>Лободзинська Н.С., Лободзинська О.Ю.</i> ОЦІНЮВАННЯ ВНУТРІШНІХ ТА ЗОВНІШНІХ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ ЗВ'ЯЗКУ.....	34
<i>Овсяннікова Н.В., Репік Ю.В.</i> СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ПІДПРИЄМСТВ ЗВ'ЯЗКУ В ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ КЛІЄНТОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ.....	41
<i>Оніщенко Д.В.</i> ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА.....	46
<i>Ковшова І. О., Семенець Є.В.</i> ІННОВАЦІЇ В СИСТЕМІ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА.....	53
<i>Максютенко І.Є.</i> АНАЛІЗ СТАНУ ЗНОШЕНОСТІ ТА ДИНАМІКИ ОНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ СИСТЕМ НА АВІАЦІЙНОМУ ТРАНСПОРТІ.....	61
<i>Заморьонова Д.В.</i> АКТУАЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ В БІЗНЕСІ.....	72
<i>Мармуть Л.О., Толубко О.В.</i> ПРОГРАМНЕ ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ З МЕТОЮ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМИ.....	80
<i>Молчанов О.А., Шоломицький Ю.В., Болгаріна В.І.</i> ВІДОБРАЖЕННЯ КРИЗОВИХ ЗМІН В ЕКОНОМІЦІ: НЕЛІНІЙНІ ЗВ'ЯЗКИ У СТРУКТУРНІЙ МОДЕЛІ БІЗНЕС-ЦИКЛУ	87

<i>Оченаш І.П., Скалецька О.В.</i> БЮДЖЕТНИЙ ДЕФІЦИТ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	96
<i>Домрачев В.М.</i> МОДЕЛЬ ПОПИТУ НА ГРОШІ В УКРАЇНІ	102
<i>Василевич Л.Ф., Василевич М.Л.</i> НЕЧІТКА ФІЗИЧНА ЕКОНОМІКА ТА ЇЇ ЦЕНТРАЛЬНІЙ ПРИНЦИП.....	110
<i>Демчук Н.І.</i> ЧИННИКИ ТА ПОКАЗНИКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНАЛЬНИХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СТРУКТУР.....	118
<i>Антонова О. М.</i> ОСНОВНІ ТИПИ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ ПІДПРИЄМСТВА.....	123
<i>Костюнік О.В.</i> РОЛЬ І МІСЦЕ КАПІТАЛУ В КОНЦЕПЦІЇ ЦІННІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО УПРАВЛІННЯ.....	129
<i>Заплотинський Б.А.</i> РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ОПТИМІЗАЦІЇ БІЗНЕС- ПРОЦЕСІВ В МЕНЕДЖМЕНТІ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	134
<i>Мартинюк В.В.</i> БІЗНЕС-СИСТЕМА: УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ.....	140
<i>Бурбело Н.О.</i> ПІДХОДИ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ ФОРМ І ВИДІВ КРИЗОВИХ ЯВИЩ В ЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	146
<i>Заячківська О.В.</i> ЗАХОДИ ВПЛИВУ НА ВРЕГУЛЮВАННЯ ЦІН ПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ.....	151
<i>Ільчук М.М., Талавиря М.П., Талавиря О.М.</i> ОСНОВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ БІОЕКОНОМІКИ	158
<i>Круковський Д.В.</i> СТРУКТУРНІ ЗРУШЕННЯ У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	168
<i>Кришталь Г.О.</i> СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕНТНИМ РИЗИКОМ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ	174
<i>Анотації</i>	178

УДК 339.564

Дудченко М.А., д.е.н., проф.
Державний університет
телекомунікацій

ПРОБЛЕМИ, УМОВИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ УКРАЇНИ НА МІЖНАРОДНИХ РИНКАХ

Розглянуто реалії стану та структуру експортного потенціалу України, оцінено можливості і перспективи розвитку зовнішньої торгівлі України з набуттям асоційованого членства в ЄС.

Постановка проблеми. Після проголошення незалежності одним із пріоритетних завдань України стала її інтеграція у світову економіку. Однак, цей процес виявився досить-таки складним для молодої держави, оскільки на міжнародних ринках Україна зіткнулася, по-перше, з надзвичайно жорсткою конкуренцією, яка набуває глобального характеру (1, с. 337-347). Вона показала неспроможність діяти активно в умовах мінливості світової кон'юнктури, не було кваліфікованих кадрів та досвіду застосування міжнародного маркетингу. По-друге, країна ще залишалася в системі союзних зв'язків як промислового, так і торгівельного характеру. Керівники промислових структур боялися «нових експериментів» щодо європейського та світового ринку. По-третє, стався занепад промислового сектору та й економіки країни загалом, наслідки якого Україна ще і сьогодні не спромоглася подолати (вийти на рівень 1990 р.). По-четверте, цей період характеризується серйозною застарілістю виробничо-технологічного базису (переважно 2-3 технологічний уклад у промисловому секторі). І як наслідок, не якісна продукція не спроможна конкурувати на світових ринках. Ось загалом той фундамент, на основі якого здійснюється наразі економічний розвиток країни.

Не дивлячись на великі складнощі, інтеграція у світову економіку, зокрема в систему глобальних торгівельних відносин, є незворотною стратегією України. Це вимагає подальших теоретичних розробок та ефективних практичних пропозицій.

Мета статті. Розкрити реальний стан України на міжнародних ринках, оцінити можливості диверсифікації зовнішньої торгівлі та перспективи розвитку експортного потенціалу.

Виклад основного матеріалу. Затримка з проведенням ринкових перетворень і надто повільна реструктуризація промисловості призвели до погіршення структури зовнішньої торгівлі України. На відміну від країн Центральної та Східної Європи, Україна так і залишилась експортером

переважно сировини та напівфабрикатів і не спромоглася збільшити частку товарів з високою доданою вартістю в загальній структурі експорту, а також товарів високої якості – світового рівня. Наведемо деякі дані щодо такого стану в країні. Так, була і залишається проблемною значна залежність економіки та її експорту від металургійної галузі, хімічної та паливної промисловості. Наприклад, експорт металургійної продукції в 2011р. складав 14,626 млрд. дол., мінеральних продуктів 3,661 млрд. дол., а продукція машинобудівної галузі склала всього 3,13 млрд. дол., в сумарному експорті товарів України – 51.43 млрд. дол. І при цьому не зрозумілі дії влади, коли до 70% бюджетних коштів вкладається в галузі первинної обробки сировини, зокрема в капіталоемні та ресурсовитратні зазначені галузі з застарілими технологічними укладами. Більше того, вони, як правило, належать великому приватному капіталу, який не поспішає з вкладанням інвестицій на їх модернізацію, а вивозить великі суми в офшори та не повертає прибутки від експорту продукції.

Наразі відбувається падіння попиту на дані види продукції на зовнішніх ринках, що впливає на уповільнення і спад економічного зростання держави. Не можна стверджувати, що Уряд зовсім не прислухається до думки фахівців, науковців та практиків щодо необхідності переорієнтації основних інвестиційних потоків (їх ефективного поєднання – державних з великими приватними капіталами) в металургійній галузі, мінеральних ресурсів і хімічної промисловості на високотехнологічні види виробництв та діяльності. Мова йде про ракетно-космічну галузь, літакобудування, машинобудування, а в перспективі розвиток і нанотехнологічної продукції тощо. На основі зазначеного можна стверджувати, що структура українського експорту в цілому є недостатньо диверсифікованою, їй характерне значне переважання товарів мінерально-сировинного виду з низьким рівнем переробки. Переважає експорт до країн СНД та Азії, імпорт із Росії, не помітно значного зростання експорту до розвинених країн, зокрема ЄС. Звичайно, за роки незалежності поступово здійснюється географічна диверсифікація зовнішньої торгівлі України, закріплення на нових ринках, наприклад, помітне просування на ринки країн Близького Сходу. Але нерідко це відбувається скоріше під впливом зовнішніх обставин, чисто ситуаційно, а ніж внаслідок застосування виваженої зовнішньої економічної стратегії. По суті і сьогодні країни СНД (наприклад Росія) залишаються головними партнерами України.

Стратегічне значення зовнішньої торгівлі для України зумовлюється тим, що модернізація економіки, залучення масштабних іноземних інвестицій, новітніх технологій можливі лише за умови формування в країні стійкої, відкритої до зовнішнього світу господарської системи, органічного включення України в систему світового поділу праці та глобальної інформаційної мережі, розширення масштабів торгівлі з

найбільш розвиненими країнами, зокрема ЄС. Тобто мова йде про формування такого економічного і технологічного потенціалу, який би дозволив їй в перспективі стати не тільки асоційованим (оскільки в цьому напрямі рухається Україна), але й повноправним членом Європейської спільноти. Нажаль, зовнішня торгівля ще зберігає екстенсивний тип свого розвитку. Мова йде про вивіз традиційних товарів (низького ступеня обробки) металургії, галузей природних ресурсів та сільського господарства (2, с. 224-225).

Зазначені обставини висувають на передній план питання посилення рівня міжнародної конкуренції України (3, с.6-12). За оцінками світового економічного форуму, рейтинг країни за індексом конкурентоспроможності економіки серед 133 країн у 2011 році Україна була на 82 місці. Тут мова йде не про низьку конкурентоспроможність української економіки, а й про реальну наявність системного розриву якщо розглядати її відносно групи високорозвинених країн, зокрема ЄС. Це проявляється перш за все у несумісності технологій (за рівнем укладів та стандартів), низькій сприйнятливості виробництва до нововведень, у структурно-галузевій, інституціональній та культурній несумісності продукції та послуг. Проблему конкурентоспроможності українських експортерів загострюють також наступні чинники: недосконалість діючих систем фінансування експорту; слабкість інститутів банківської і страхової системи; недостатньо відпрацьованим залишається механізм відшкодування експортерам податку на додану вартість (ПДВ); нестабільність і непередбачуваність змін валютного курсу гривні; практична відсутність механізмів захисту прав інтелектуальної власності і неналежні умови для реалізації інноваційних проектів. Багато країн відходить від прямого субсидування експортних поставок та забезпечує розвиток наукових досліджень, їх використання в промислових галузях для стимулювання сфери виробництва з високою експортною орієнтацією. Крім цього держава виділяє кошти безпосередньо на стимулювання збуту експортної продукції за кордоном за рахунок організації реклами товарів та надання дешевої інформації щодо кон'юнктури експортного ринку.

Зважаючи на реалії технологічного стану виробництва, ступеня досконалості структури експорту, а також наявність деяких конкурентних переваг, в Україні досить ускладнена їх практична реалізація. Основними проблемами, які перешкоджають успішній реалізації конкурентних переваг, є перш за все технологічна відсталість вітчизняних компаній та наявність несприятливого до інновацій бізнес-клімату в країні, тому, нажалі, у системі міжнародного поділу праці Україна зараз може розраховувати на нішу, пов'язану використанням дешевої робочої сили середнього рівня кваліфікації та традиційної техніки. Підвищення конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників має стати найважливішим пріоритетом промислової політики України в

найближчому майбутньому. Як показує світовий досвід, однією з головних особливостей сучасної міжнародної конкуренції є активне використання продуцентами світового ринку технологічних досягнень у формуванні їх порівняльних переваг і саме за рахунок інновацій провідні світові компанії формують свою конкурентоспроможність (4, с.168). Основний шлях підвищення міжнародної конкурентоспроможності вітчизняних компаній - впровадження інноваційної моделі розвитку з організацією та ефективним управлінням НДДКР, розвиток міжнародного науково-технічного обміну.

Взагалі слід зазначити, що переваги зовнішньоорієнтованого розвитку стосуються не так великих обсягів торгівлі, як покращення товарної структури експорту. З часом досягнуте економічне зростання і нові знання змінюють структуру національної економіки у напрямі експортування технологічно інтенсивної продукції, інтелектуальної власності та наукоємних послуг. Для українських компаній актуальним напрямком розвитку є створення транснаціональних альянсів зі своїми закордонними партнерами, особливо з урахуванням посилення конкуренції, коли економія на втратах стає одним з основних факторів успіху бізнесу на світовому ринку, а обмін технологіями сприяє піднесенню рівня наукоємності товарів. Набуття асоційованого членства Україною в ЄС, створення зони вільної торгівлі значно посилять як вимоги до неї, так і її можливості в цьому напрямку.

Важливою передумовою є наявність в Україні сотень підприємств, зорієнтованих на зовнішні ринки. Протягом десятиріч не лише великі промислові гіганти, але й цілі галузі промисловості (суднобудування ракетобудування, ВПК, металургійна та хімічна галузі) були глибоко інтегровані у виробничу кооперацію з республіками Союзу і країнами соціалістичного табору. Після розвалу Союзу ці галузі втратили доступ на традиційні ринки, тому при обмеженому внутрішньому попиті величезні виробничі потужності залишилися не завантаженими. Переорієнтація надмірних потужностей на випуск іншої продукції виявилася неефективною (про це свідчать спроби конверсії ВПК), а їх згорання породжує соціальні проблеми. Звичайно, не втрачаючи орієнтуру на західні країни, в цьому аспекті не треба боятись Митного союзу, який неспроможний також обійтись без України у виробничому та торгівельному аспекті зв'язків. Не дивлячись на глибоку економічну кризу, в Україні зберігаються передумови для створення конкурентоспроможної економіки і зміцнення позицій на міжнародних ринках - насамперед багаті природні ресурси, вигідне географічне розташування, кваліфікована і порівняно дешева робоча сила, ще достатній потенціал колишнього ВПК, його високі технології, наука і поки що відносно ефективна система освіти.

Україна має значний потенціал міжнародної спеціалізації в галузях АПК. Вона володіє понад 25 % найбільш родючих земель чорнозему світу,

має досить сприятливі кліматичні умови, формування ринкових відносин та кардинальні зміни власності на селі. Технічне переоснащення його матеріальної бази сприятимуть нарощуванню виробництва сільськогосподарської продукції, в т.ч. і економічно чистої, попит на яку динамічно зростає. Крупні підприємства харчової промисловості після істотної модернізації уже сьогодні випускають екологічну продукцію, яка не поступається кращим світовим зразкам. Так, модернізація аграрного сектору та запровадження сучасних господарських форм спроможні підвищити продуктивність сільського господарства України в еквіваленті, що забезпечить продуктами харчування 140-145 млн. осіб (5. с. 619). Такими за масштабами може бути зростання експортного потенціалу АПК.

Проте протягом останніх років зовнішній торговельний оборот зменшується. Погіршується структура як експорту, так і імпорту. Експорт продукції окремих галузей є неефективним, нерідко - просто збитковим (як це було в 1997-1999 рр. у металургійному комплексі). Сировинна спрямованість українського експорту України, зумовлює його вразливість до коливань цін на світовому ринку, що впливає на прибутковість галузі.

Ще залишається висока енергоємність зорієнтованих на експорт галузей (металургії, хімічної промисловості), що спричиняє залежність експорту від поставок імпортних енергоносіїв, не дає можливості спрямовувати валютні надходження від експорту на технологічне оновлення виробництва, посилює залежність від Росії, великий капітал якої проникає в економіку України. Наша країна нерозсудливо втрачає свої традиційні (і наближені географічно) ринки збуту, однак при цьому надто повільно просуває продукцію на нові ринки. Проголошення визначальним вектором інтегрування України до Європейського Союзу ще не дає практичних результатів, оскільки українська продукція не відповідає вимогам та стандартам європейського ринку.

Висновки. Як загальний висновок аналізу проблеми, можна стверджувати, що потенціал екстенсивного розвитку експорту вже майже вичерпано. Необхідно впроваджувати якісні зміни - насамперед, змінити структуру експорту в напрямі збільшення частки кінцевої продукції у загальному обсязі експорту; підвищити ефективність експортних операцій; відновити присутність на традиційних ринках постсоціалістичних країн і ринках країн, що розвиваються, та зміцнити позиції на нових перспективних ринках, зокрема Китаю, Близького Сходу, вдосконалити державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності, особливо в напрямку стимулювання підприємств і підприємців. Тому великого значення набуває в теоретичному плані посилення досліджень в напрямку виявлення основних проблемних питань розвитку експортного потенціалу та зовнішньої торгівлі України, визначення її структурних пріоритетів, а також обґрунтування заходів щодо вдосконалення механізмів зовнішньоекономічної діяльності України.

Список використаних джерел

1. Фаминский И.П. Глобализация — новое качество мировой экономики. - М.: Инфра - М, 2010.- 420 с.
2. Філіпенко А.С. Економічна глобалізація / А.С. Філіпенко. — К.: ВПЦ «Київський університет», 2009. - 543 с.
3. Кваснюк Б.Є. Конкурентоспроможність національної економіки./ Б.Є. Кваснюк - К.: 2005. - 385 с.
4. Остапенко Т. Міжнародний обмін технологіями у формуванні конкурентних переваг національної економіки./ Остапенко Т. - Київ, 2012. - 188 с.
5. Філіпенко А.С. Глобальні форми економічного розвитку: історія і сучасність./ А.С. Філіпенко - К.: Знання. 2007.- 670 с.

УДК 338.242.2

Жебка В.В., к.е.н., проф.,
Новикова І.В., к.е.н., доц.
Державний університет
телекомунікацій

ВПРОВАДЖЕННЯ МОНІТОРИНГУ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ОЦІНКИ КОНКУЕНТОСПОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ

В статті розглянуто основні підходи до впровадження моніторингу в діяльність підприємств телекомунікацій та проведено оцінку інформаційної системи телекомунікаційних підприємств та розроблено шляхи вдосконалення інформаційної системи.

Постановка проблеми. Система моніторингу конкурентоспроможності підприємств, на наш погляд, повинна виконувати одночасно кілька функцій. Тому чим більш повним і якісним буде склад показників, за якими цей моніторинг здійснюється, тим ефективнішими будуть заходи, плановані і здійснювані керівництвом підприємства для підвищення його конкурентоспроможності. У цьому зв'язку, ми вважаємо за доцільне розглянути складові частини системи моніторингу стану телекомунікаційного підприємства. З урахуванням специфіки галузі телекомунікацій, постійного посилення конкуренції між підприємствами, особливої актуальності набуває вдосконалення системи досліджень